

deep dive

Uitgave	Categorie	Onderwerp
8	Speeltechniek	Pentatonische substituties

“Deep Dive” is een periodiek verschijnend e-paper, dat naast de [GuitarJan.com](#) nieuwsbrief, wordt verstuurd aan geïnteresseerden. “Deep Dive” behandelt een specifiek muziektheoretisch onderdeel, dat kan variëren van een akkoorden clinic tot het behandelen van toonladder rariteiten of een gedetailleerde uitleg van een bepaalde solo, of een complex slagritme.

We gaan er voor de “Deep Dive” serie van uit dat je een redelijke muziektheoretische kennis hebt, waarbij onze website [GuitarJan.com](#) je natuurlijk alle studiemogelijkheden biedt.

Pentatonische substituties

In deze “Deep Dive” editie over speeltechniek bespreken we hoe je pentatonische toonladders kunt gebruiken als alternatieve toonladders voor diverse akkoorden. In bijvoorbeeld jazzmuziek is het gebruikelijk om diverse pentatonische toonladders over akkoorden te spelen, als een substitutie, een vervanging, van de modale toonladder waarop de akkoorden oorspronkelijk zijn gecomponeerd. Het enige dat je voor deze “Deep Dive” moet begrijpen, is de relatie tussen de noten van de akkoorden, en de noten van de pentatonische toonladder, die je over de akkoordprogressie heen speelt. We gebruiken in deze editie van “Deep Dive” drie verschillende pentatonische toonladders, de majeur, de mineur en de dominant. In muziek is de dominant de vijfde toonladder (toontrap V of v) van de normale toonladder. Het wordt de dominant genoemd omdat het als tweede toonladder komt, na de basistoonladder, de tonica. De drieklank die op de dominante noot is gebouwd, wordt het dominante akkoord genoemd. Van dit akkoord wordt gezegd dat het een dominante functie heeft, wat betekent dat het een instabiliteit creëert die nodig is om de muzikale frase weer op te lossen naar de oorspronkelijke (tonica) toonladder. Dominante drieklanken, septiemakkoorden en negende akkoorden hebben meestal een dominante functie.

1

Cmaj7

T
A
B

8 5 7 5 7 5 7 5 5 7 9 7 9 7 9 7 5 7 9 7 10 7 10 7 9 7 9 7 10 7 10 7

Het eerste voorbeeld bestaat uit majeur pentatonische toonladders die je over een Cmaj7 akkoord kunt spelen. Voor ieder voorbeeld zullen we uitleggen hoe de pentatonische toonladder in relatie tot het akkoord staat, en wat de naam is van de pentatonische toonladder die is gebruikt. De majeur pentatonische

toonladder die is gebaseerd op de grondtoon (*root note*) baseert zich op de triade en de sext. Zouden we een majeur pentatonische toonladder spelen vanaf de tweede toontrap (II), dan baseren we ons op het Cmaj7 akkoord, en op de andere akkoorden in de toonladder, waarbij de kwart moet worden verhoogd. Als we deze pentatonische majeur toonladder in een dominante toonladder veranderen, dan vervangen we het 7de akkoord door de grondtoon, wat ook van pas komt als je Maj6/9 akkoorden wilt gebruiken. De laatste pentatonische toonladder die je in voorbeeld 1 ziet, is de relatieve mineur pentatonische toonladder D majeur. Wat een logische substitutie is, omdat deze pentatonische toonladder een halve toon onder de noten van het Maj7 akkoord wordt gespeeld.

2

Cmin7

Het tweede voorbeeld concentreert zich rondom mineur pentatonische toonladders rondom een Cmin7 akkoord. De eerste pentatonische toonladder baseert zich op ieder akkoord, alsook akkoorden waarin de kwart voorkomt. De tweede mineur pentatonische toonladder is gebaseerd op de kwint van de C mineur toonladder, en kan ook een prima toonladdervorm zijn voor het C7 akkoord. De derde pentatonische toonladder is gebaseerd op de tweede toontrap (ii) en kan daardoor gebruikt worden met alle vormen van een Cmin7 akkoord. De toonladder lijkt op een Dorische toonladder, maar is dat niet, dus je zou deze toonladder zelfs over een C7 akkoord kunnen gebruiken.

3

C7alt

Cm7b5

De eerste maat van voorbeeld 3 is een mineur pentatonische toonladder die start op een verlaagde terts (b3) van een C7alt (dominant septiem) akkoord. De muziektheoretisch correcte analyse voor deze noot zou moeten zijn #9, omdat een dominant septiemakkoord zowel een terts (3), een verlaagde septiem (b7), als een verhoogde of verlaagde kwint (5) en secunde (2). De tweede maat is een dominante pentatonische toonladder, gebaseerd op de sext (6) van het Cm7b5 akkoord.

Voorbeeld 4 ten slotte laat zien hoe je deze substituties kunt toepassen op een akkoordprogressie. We hebben een standaard jazz *turnaround* voor ons voorbeeld gebruikt (II - V - I - VI) om te laten zien hoe je een mineur pentatonische toonladder kunt gebruiken door simpelweg op de kwint van het Dm7 akkoord te starten, en voor ieder akkoord de noten in de pentatonische toonladder een halve toon te verhogen.

4

The image shows a musical score for guitar. The top staff is a treble clef staff in 4/4 time, containing a melodic line with various accidentals (flats and a sharp). Below it is a guitar tablature staff with four measures, each corresponding to a chord: Dm7, G7alt, Cmaj7, and A7alt. The tablature includes fret numbers for each string (T, A, B) and is organized into four measures.

	Dm7	G7alt	Cmaj7	A7alt
T	5 8 5	6 9 6	7 10 7	8 11 8
A	5 7 8 5	6 8 9 6	7 9 10 7	8 10 11 8
B	7	8	9	10